

Riktlinjer avseende ny FAP och nytt föreningsintyg

Under året har både FAP 551-3, Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om vapenlagstiftningen, ändrats och polismyndigheten gett ut en helt omarbetad föreningsintygsblankett. Dessa hänger ihop och har redan genererat ett stort antal frågor från våra föreningar till förbundet. Svenska Pistolskytteförbundets förbundslednings syn på hur bägge dessa dokument bör förstås och hanteras redovisas därför nedan.

1 Bakgrund

Den primära orsaken till att både FAP (Föreskrifter och allmänna råd för polisväsendet) och föreningsintyget för enhandsvapen skrivits om är utvecklingen i dåvarande Polismyndigheten i Västra Götaland (numera Polisregion Väst) från hösten 2010 och framåt. Tillståndsenheten där började då på eget bevåg att tolka om lagstiftningen för tillstånd för enhandsvapen, vilket under flera år ledde till vad vi inom SPSF upplevt som godtyckliga beslut (i regel avslag), icke transparenta processer och kriterier men också till ett relativt stort antal framgångar i förvaltnings- och kammarrätterna i Göteborg för polismyndigheten. Den springande punkten var hur begreppet ”synnerliga skäl” i vapenlagen skulle tolkas. I modern lagtext innebär denna formulering i praktiken ett förbud mot den verksamhet som det krävs synnerliga skäl för, och där tillstånd endast kan ges som extrema undantagsförfaranden. Det är uppenbart att användningen av begreppet i vapenlagen inte har den betydelsen men exakt hur det ska tolkas är inte slutgiltigt utrett av högsta juridiska instans.

I korthet definierade Västra Götalandspolisen ”synnerliga skäl” som att en större mängd externa tävlingsresultat skulle uppvisas – dock oklart hur många – för alla vapen som en skytt sökte licens för. I flera fall följde även kammarrätten i Göteborg denna linje. Med dessa domslut i ryggen kunde polismyndigheten i Västra Götaland börja hävda att en ”ny praxis” etablerats, som bl. a. innebar att endast externa tävlingsresultat utgjorde bevis för behov av enhandsvapen. Inställningen spred sig bl. a. till Norrbotten men har aldrig varit för handen över hela landet. Det har heller aldrig varit lagstiftarens avsikt att tvinga alla skyttar att uppvisa externa tävlingsresultat, men domsluten innebar att polismyndigheten centralt såg sig föranlåten att se över hur ”synnerliga skäl” skulle tolkas och tillämpas. Det har man nu gjort och resultatet finns i den nya FAP:en och det nya föreningsintyget.

2 Nya föreskrifter i FAP 551-3

FAP 551-3 är inte helt omskriven utan det nya gäller enbart den del av det femte kapitlet som handlar om tillstånd för enhandsvapen. Den är, som tidigare, indelad i **föreskrifter** och **allmänna råd**. Föreskrifterna är tvingande och har ställning som lagtext, medan de allmänna råden är just detta (dvs. icke tvingande). Traditionellt har dock polismyndigheter och domstolar ofta sett de allmänna råden i tidigare FAP:ar som bindande för sina egna beslut.

2.1 Aktivitetskrav

Det nya i föreskrifterna framgår av § 5 och § 6. I korthet handlar § 5 om att en ny medlem som inte tidigare innehaft enhandsvapen för målskjutning måste delta i föreningens **träning eller tävling två gånger per månad i genomsnitt under de senaste sex månaderna** (dvs. totalt 12 gånger) för att ses som "aktiv". Att vara "aktiv" är en förutsättning för licens för eget vapen. Detta bör harmoniera relativt väl med en normal Pistolskyttekurs, den nybörjarutbildning som de flesta av våra föreningar redan genomför.

§ 6 handlar om att en medlem som redan innehar enhandsvapen ska delta i föreningens **träning eller tävling en gång per månad i genomsnitt under de senaste sex månaderna** (dvs. totalt sex gånger). Detta krav på aktivitet gäller generellt men blir i praktiken endast aktuellt när medlemmen ska göra någonting annat, t ex att köpa ett ytterligare vapen eller att förnya tillståndet för ett som han eller hon redan innehar. I princip kan dock polismyndigheten, med denna skrivning som grund, kräva denna grad av aktivitet för alla medlemmar varje sexmånadersperiod. Kravet på aktivitet sex gånger per sexmånadersperiod är dock grunden för annan tillståndsgivning (exempelvis för ytterligare vapen eller förlängning av tillstånd).

Efter dessa nyheter tar de tvingande föreskrifterna i FAP:en i praktiken slut.

2.1.1 Aktivitetskrav: SPSF:s syn och riktlinjer

Som synes ovan har mycket av de nya föreskrifterna karaktär av "pinnjakt", d.v.s. en kvantifiering blir central för polisens syn på behovet av enhandsvapen. Detta är något den samlade skytterörelsen vänt sig emot och fortfarande ogillar. Samtidigt är de kvantitativa kraven relativt måttliga, under förutsättning att polismyndigheten kommer att följa sina egna allmänna råd vad gäller träning etc. (mer om detta nedan).

Fördelen med dessa pinnjaksorienterade regler är dock att det godtycke vad gäller kvantitativa krav som visats upp i främst Västra Götaland och Norrbotten kommer att kunna motverkas. Detta är bra, men det kan komma att ske till priset av krångligare processer i alla andra delar av landet.

3 Nya allmänna råd i FAP 551-3

Övriga nyheter i FAP:en uttrycks i termer av allmänna råd. Normalt brukar dessa efterlevas till punkt och pricka av Polismyndigheten, men eftersom de nya allmänna råden på flera punkter helt går emot den praxis som utanför lagstiftningen etablerats i bl a Västra Götaland kan det ta ett tag innan dessa råd ersatt denna nuvarande praxis. Här måste vi vara uppmärksamma och vaksamma. Vi uppmanar också föreningar och medlemmar att till förbundskansliet rapportera in problem på detta område, så att vi från förbundets sida kan framföra dem i vår dialog med Polismyndigheten på central nivå.

3.1 Loggbok

Enligt de allmänna råden bör förening eller medlem föra **loggbok** över medlemmens skytteaktiviteter (träning och/eller tävling). I loggboken bör det framgå vem uppgifterna avser, datum, plats, skytteaktivitet, vilket vapen som använts, och vem som styrker uppgifterna. I föreningsintyget finns det en särskild ruta för detta, som föreningsstyrelsen kan kryssa i om en sådan loggbok förs inom föreningens ram, eller om styrelsen fått ta del av medlemmens individuella loggbok.

3.1.1 Loggbok: SPSF:s syn och riktlinjer

SPSF:s syn är att det primärt är den enskilde medlemmen som ska föra loggbok över sin egen skytteverksamhet. Många föreningar för idag anteckningar om deltagande och aktivitet på interna tävlingar och träningstillfällen, men många medlemmar är med i flera föreningar och tävlar dessutom externt. Den samlade loggboken bör alltså föras av den enskilde medlemmen, eftersom det enbart är denne som har den samlade bilden av den egna skytteaktiviteten. Av säkerhetsskäl bör det dessutom inte i en offentlig loggbok (som exempelvis ligger konstant framme på en skjutbana) framgå vilka vapen som använts, särskilt inte om dessa uppgifter kan kopplas till en enskild persons namn.

Hur loggboken ser ut är inte centralt så länge den innehåller minst alla de uppgifter som FAP:en kräver. Förbundet kommer att tillhandahålla en variant av loggbok för manuellt ifyllande i relativ närtid. Elektroniska varianter (appar eller motsvarande) kan komma att utvecklas av förbundet, möjligen i samverkan med övriga skytteorganisationer, efter hand.

3.2 Behovsbedömning

Enligt FAP:ens allmänna råd bör polisens behovsbedömning bygga på både visad aktivitet, nivån på aktiviteten och en prognos över framtida aktivitet (baserad på tidigare aktivitet).

3.2.1 Behovsbedömning: SPSF:s syn och riktlinjer

Denna form av behovsbedömning kan utgöra en källa till godtycklighet, men det framgår också att föreningsintyget – där föreningen intygar behovet av det vapen medlemmen söker licens för – ”bör som regel godtas som underlag”. Endast om det finns särskilda omständigheter ”som tyder på att uppgifterna i intyget är felaktiga” bör sökanden föreläggas att ”inkomma med ytterligare uppgifter”. Den praxis som utvecklats på vissa håll – dvs. att regelmässigt kräva in uppgifter om tävlingsresultat – ska alltså, enligt den nya FAP:en, stävjas. Om så fortfarande sker bör förbundskansliet kontaktas så att vi kan påtala detta för polismyndigheten centralt.

3.3 Behovskriterier

De allmänna råden anger följande vad avser behovskriterierna. För det **första vapnet** räcker det med aktivitet enligt 5 § enligt ovan, dvs. **behov ska anses föreligga om skytten deltagit 12 gånger den senaste sexmånadersperioden.**

För **ytterligare enhandsvapen** – alltså från det andra till det tionde vapnet, givet den så kallade vapengarderoben i vapenförordningens 2. kap § 4a – gäller aktivitetskravet enligt § 6 ovan (sex aktiviteter de senaste sex månaderna), att **sökanden också ska visa att han eller hon tränat eller tävlat minst två gånger under de senaste sex månaderna med respektive enhandsvapen som vederbörande redan innehar.** Har man endast ett vapen sedan tidigare måste man visa aktivitet med detta vapen två gånger samt ytterligare fyra gånger det senaste halvåret, för att uppnå § 6-kriteriet för aktivt medlemskap. Har man tre vapen sedan tidigare och vill ha ett fjärde ska man visa sex aktiviteter (minst två gånger med varje vapen), har man nio vapen och vill ha ett tionde ska man visa 18 aktiviteter under samma period etc. I de två senare fallen uppnår man § 6-kriteriet automatiskt, eftersom man har mer än sex aktiviteter.

Vad gäller **förnyelse av tillstånd** ska § 6-kriteriet för aktivt medlemskap uppfyllas, och skytten ska inom eller utom ramen för detta dessutom visa att han eller hon **tränat eller tävlat minst fyra gånger per år de senaste två åren med det vapen vars tillstånd ska förnyas**. Detta går också emot den praxis som utvecklats i Västra Götaland och i Norrbotten, och som inneburit att behovet av alla vapen som sökanden innehar ska visas med externa tävlingsresultat när tillståndet för endast ett av dem ska förnyas. Nu är det alltså enbart det vapen man söker förnyad licens för som man ska visa att man använt.

3.3.1 Behovskriterier: SPSF:s syn och riktlinjer

Som framgår ovan är det föreningen som intygar medlemmens behov av vapen, och det innebär – som tidigare – att föreningen måste sätta sig in i medlemmens behovsbild. I föreningsintyget finns det en ruta där föreningen ska intyga hur många vapen för målskjutning som medlemmen har, vilket givetvis är en omöjlighet. Föreningen har ju inte tillgång till vapenregistret, utan måste intyga detta på samma sätt som man i den sista delen av intyget intygar att medlemmen är "lämplig", dvs. utifrån "vad som är känt". Mer precis än så kan ingen förening vara, vare sig om medlemmens lämplighet eller dennes vapeninnehav.

En framgång för oss är, som nämndes ovan, att det nu tydligt står att föreningsintyget ska räcka till som underlag för beslut och att det endast i undantagsfall ska krävas in mer underlag från den enskilde medlemmen. Detta måste vi driva hårt, och de fall där tillståndsenheter inte följer detta måste komma till förbundets kännedom – direkt till förbundskansliet eller via kretsarna – så att vi kan påtala missförhållandet för polismyndigheten centralt.

3.3.1.1 Vad är en "träning"?

Som framgår ovan skiljer inte FAP:en på tävling och träning; **bägge aktiviteterna är behovsgrundande**. I princip kan alltså en skytt enbart träna (t o m enbart träna enskilt) och ändå ses – om antalet träningstillfällen är tillräckligt stort – som varande i behov av sina vapen. Detta är något vi från SPSF:s sida krävt länge och det är en stor framgång för oss att detta nu skrivits in i FAP:en.

Men begreppet "träning" definieras inte i FAP:en, bara att den ska äga rum i föreningens regi. SPSF:s syn är att en träning både kan vara en organiserad träningskväll med officiellt utsedd skjutledare mellan två specifika klockslag och en individuell, enskild träning någon annan tid under veckan då föreningen har tillgång till sin skjutbana eller annan plats att skjuta på. I det senare fallet är det medlemmen själv som är skjutledare och som då styrker sin egen träning i sin loggbok. Loggboken kan vid behov kompletteras med en närvarologgbok som ligger framme på skjutbanan, om detta är möjligt att lösa praktiskt. Den loggboken bör, som nämnts ovan, av säkerhetsskäl inte innehålla uppgifter om vapen och kaliber etc., utan snarare tjänstgöra som belägg för att skytten var på skjutbanan den aktuella dagen.

En orsak till att individuell träning måste vara behovsgrundande är givetvis att det på grund av platsbrist skulle vara omöjligt för de flesta föreningar att ta hand om alla sina medlemmar endast på sina schemalagda skjutstillfällen (dvs. träningskvällar eller interna tävlingar). Dessutom har vi många medlemmar anställda i skiftarbete eller andra former av oregelbundna arbetstider, vilka kan göra deltagande i föreningens schemalagda träningstider t ex kvällstid omöjligt. Enskild, individuell träning utanför föreningens schemalagda aktiviteter är den enda möjligheten för sådana medlemmar att faktiskt kunna träna och måste därför vara behovsgrundande.

Det finns i FAP:en inga kvantitativa krav på hur en "träning" ska se ut för att vara behovsgrundande. Detta är inte så konstigt eftersom skyttegrenarna är ytterst olika och vad som är en rimlig träningsinsats varierar stort från gren till gren och från förbund till förbund.

Seriös skytteträning innehåller i verkligheten givetvis en rad andra moment än enbart avfyrning av skarpa patroner, exempelvis torrträning, teknikträning, hölsterdrag och annat där vapnet används men inte nödvändigtvis avfyras. FAP:en är beklagligt nog helt fokuserad på användandet av vapen i termer av skarpt skytte. SPSF:s riktlinje måste därför bli att **en träning bör omfatta minst femton skarpa skott mot mål på skjutbana eller motsvarande**. Detta kan sedan göras i form av femskottsserier mot precisionstavla, eller träning mot fältskyttefigurer eller PPC-måltavlor, eller något annat som omfattas av SPSF:s Skjuthandbok. Övriga skyttegrenar som sorterar under andra förbund kan tränas under de kriterier som dessa förbund ställer upp, och denna träning "loggas" sedan på samma sätt.

3.3.1.2 Styrkande av enskild träning

Även om polismyndigheten centralt vid flera möten med skytte- och jägarrörelsen uttryckligen erkänt att även enskild träning enligt ovan ska vara behovsgrundande, kvarstår att medlemmen ska kunna "visa" att enskild träning genomförts. Detta kan ske med loggböcker enligt ovan, men en övernitisk tillståndsenhet kan alltid hävda att det aldrig går att bevisa att enskild träning genomförts eftersom skytten själv kan vara det enda vittnet. Vill man hårdra detta resonemang kan man hävda att ingenting kan bevisas ha hänt på en skjutbana – vare sig andra medlemmar kan vittna eller inte – så länge inte denna står under ständig bevakning av polis, väktare eller CCTV-system som "opartiskt" kan intyga aktiviteten. Detta torde, förutom att det är uppenbart orimligt synsätt, **inte** vara lagstiftarens avsikt.

SPSF:s syn är däremot att det är självklart och helt nödvändigt att enskild träning ska vara behovsgrundande och att föreningen definitivt bör kunna intyga att medlemmen tränat enskilt. **Detta förutsätter emellertid att föreningen och dess styrelse har förtroende för den enskilde medlemmen**, och känner till att han eller hon brukar träna enskilt på föreningens skjuttider men utanför schemalagda föreningstävlingar eller officiellt organiserade träningstillfällen. En medlem som vill söka förnyad licens efter fem år men som aldrig syns till på skjutbanan, och som trots detta hävdar att han eller hon varit där ofta och tränat men bara när ingen annan varit på plats, ska inte åtnjuta ett sådant förtroende. Det är föreningens styrelse som kollektivt intygar att medlemmen har behov av det aktuella vapnet, och detta är en grannlaga uppgift som inte får hanteras lättvindigt.

3.3.1.3 Övriga föreningsaktiviteter behovsgrundande?

Inom SPSF och den övriga skytterörelsen har vi krävt att aktivitet som funktionär inom förening, krets eller förbund också måste räknas skytten tillgodo vad gäller behovsfrågan. Detta står det ingenting alls om i FAP eller föreningsintyg, förutom allmänna riktlinjer om att det kan finnas särskilda skäl som gör att aktivitetsgraden kan vara mindre. De exempel på sådana skäl som räknas upp är t ex graviditet och utlandstjänstgöring. SPSF har inställningen att stor föreningsfunktionärsaktivitet måste vara del av aktivitetsmängden och därmed också till del behovsgrundande. Vi kan inte ha ett system där inga medlemmar vill vara funktionärer eftersom detta inte utgör någon "aktivitet" i behovshänseende. I ett sådant system kommer förbundets hela verksamhet att på sikt gå under. Detta har vi i dagsläget inte fått gehör för hos polismyndigheten men vårt råd är ändå att föreningarna bör räkna in denna typ av aktivitet åtminstone i mindre del i den totala aktivitetsmängden. Den enskilde medlemmen kan hur som helst med fördel i sin loggbok ta upp när han eller hon ägnar sig åt funktionärsaktiviteter på förenings-, krets- eller förbunds nivå.